

15 LAT DLA EDUKACJI
URE

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Mój zeszyt pomagający się uczyć na edukacji obywatelskiej

Prowadzące spotkanie:

Agnieszka Arkusińska

Janina Stojak

- Co mnie zaciekało?
- Czego chciałbym/abym dowiedzieć się więcej?
- Jakie pytanie chcę zadać?

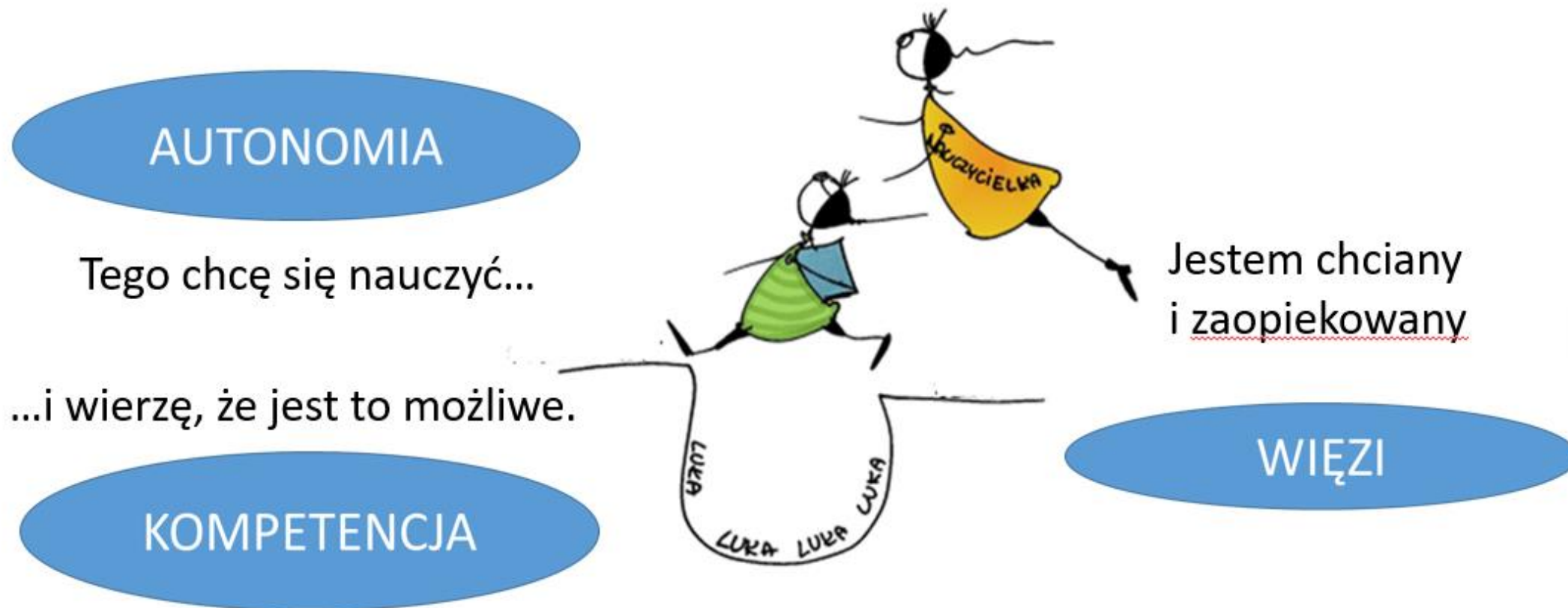
Cele spotkania

- A. Przedstawienie propozycji stosowania „Mojego zeszytu” w nauczaniu edukacji obywatelskiej.
- B. Prezentacja innych narzędzi pomocnych w realizacji przedmiotu edukacja obywatelska.
- C. Podjęcie refleksji o ocenie dla rozwoju na przedmiocie edukacja obywatelska.

Cztery filary zeszytu pomagającego się uczyć

- 1) **Teoria autodeterminacji**, której użyteczność stosowania w nauczaniu potwierdzono setkami badań.
- 2) **Budowanie partnerstwa w nauczaniu i uczeniu się** pomiędzy nauczycielem i uczniami.
- 3) **Ocenianie kształtujące**, którego wskazówki są bardzo przydatne dla pomocy uczniom w uczeniu się.
- 4) **Organizacja nauczania**, dla której *Mój zeszyt* wydaje się być świetnym narzędziem.

Zaspokojenie podstawowych potrzeb psychologicznych stwarza poczucie dobrostanu, umożliwia wartościowe i trwałe uczenie się.

Mój zeszyt a partnerstwo w nauczaniu

- **Potrzeba autonomii** *Mój zeszyt* jest ucznia i on decyduje, co w nim jest, a przez to o swoim uczeniu się.
- **Potrzeba kompetencji** Uczeń dzięki autonomii pracuje w zakresie własnej kompetencji i jej doświadcza - widzi własny postęp.
- **Potrzeba więzi** Zaufanie i pomoc ze strony nauczyciela - wiara w możliwości ucznia. *Mój zeszyt* jest wspólną sprawą całej klasy.

Mój zeszyt pomaga uczniom zaangażować się w proces uczenia się, co motywuje ich do nauki

Materiał: Co pomaga, a co przeszkadza w samostanowieniu ucznia

Mój zeszyt a partnerstwo w nauczaniu

Oddaje część odpowiedzialności w ręce samych uczniów,
nauka jest wspólną sprawą ucznia i nauczyciela

Ocenianie kształtujące

- I. Określanie i wyjaśnianie uczniom celów uczenia się i kryteriów sukcesu.
- II. Organizowanie w klasie dyskusji, zadawanie pytań i zadań dających informacje, czy i jak uczniowie się uczą.
- III. Udzielanie uczniom takiej informacji zwrotnej, która przyczyni się do ich widocznych postępów.
- IV. Umożliwianie uczniom, by korzystali wzajemnie ze swojej wiedzy i umiejętności.

- V. **Wspomaganie uczniów, by stali się autorami swojego procesu uczenia się.**

Ocenianie kształtujące – nauczanie bez tajemnic

- Znane są cele i kryteria sukcesu.
- Znana jest ocena pracy ucznia.
- Nauczyciel pozyskuje od uczniów opinię o swoim nauczaniu.
- Nauczyciel liczy się z opinią uczniów.
- Uczeń jest zachęcany do zadawania pytań.
- Uczniowie korzystają wzajemnie ze swojej wiedzy i umiejętności.

Ocenianie kształtujące w *Moim zeszyte*

Główne elementy:

- I. Cele i kryteria do lekcji, zadania edukacyjnego i sprawdzianu
- II. Refleksja uczniowska, sposób korespondencji z nauczycielem
- III. Informacja zwrotna od nauczyciela
- IV. Ocena koleżeńska
- V. Samoocena uczniowska

Organizacja nauczania – struktura lekcji

Mój zeszyt daje szansę wprowadzenia efektywnej struktury lekcji uwzględniającej wspólną pracę nauczyciela i ucznia.

Struktura lekcji:

- Początek lekcji - określenie celów i kryteriów sukcesu.
- Środek lekcji - sytuacje edukacyjne prowadzące do osiągnięcia założonych celów i przekazania informacji zwrotnej uczniom o ich pracy.
- Koniec lekcji - podsumowanie celów, refleksja uczniowska.

Mój zeszyt jako dokumentacja pracy ucznia

- *Mój zeszyt* jako podręcznik ucznia i dokumentacja jego procesu uczenia się.
- *Mój zeszyt* jako dokumentacja pracy nauczyciela z uczniami.

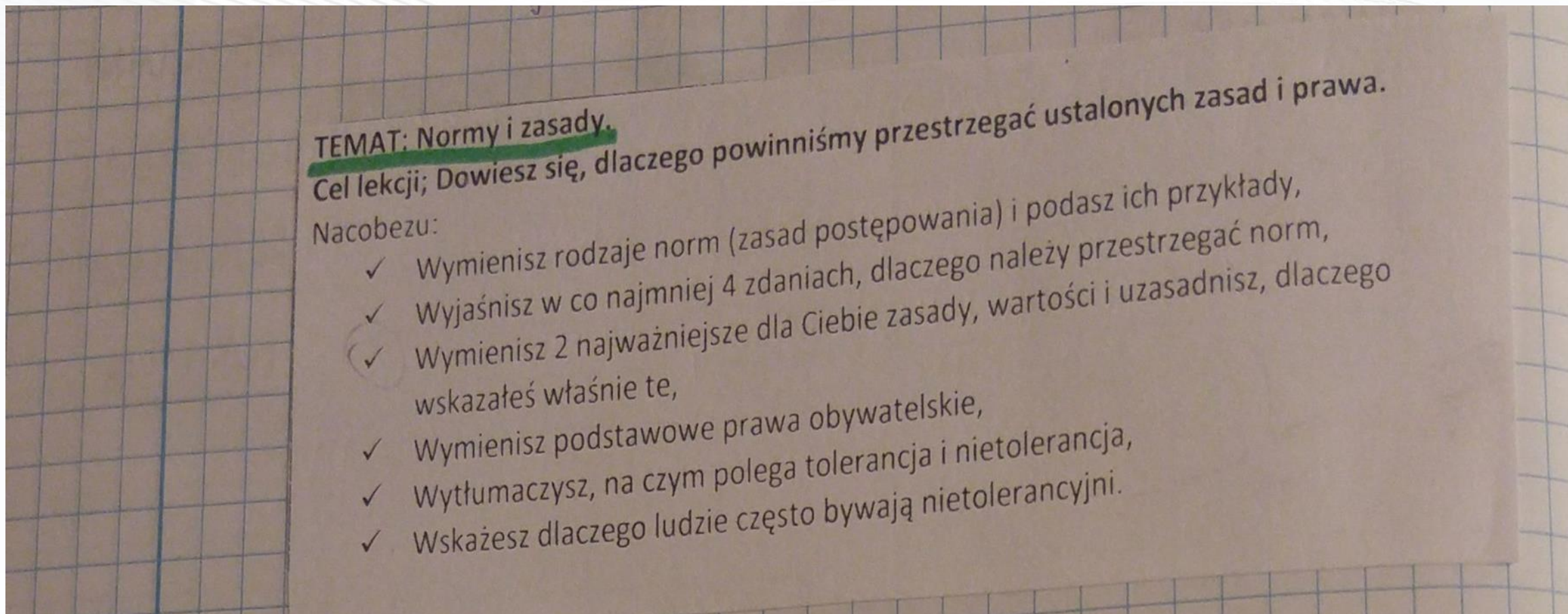
Główne elementy *Mojego zeszytu*

- I. Cele i kryteria do lekcji, zadania edukacyjnego i sprawdzianu
- II. Refleksja uczniowska, sposób korespondencji z nauczycielem
- III. Informacja zwrotna od nauczyciela
- IV. Ocena koleżeńska
- V. Samoocena uczniowska

Cele i kryteria sukcesu do lekcji

Lekcja WOS Edyty Wąsik

Przykłady z edukacji obywatelskiej (autorka: Agnieszka Arkusińska)

Temat: Demokracja w zagrożeniu – jak ją chronić?

Cel lekcji: Poznasz zagrożenia dla demokracji i inicjatywy przeciwdziałające tym zagrożeniom. Wybierzesz z nich te, które uznasz za najbardziej skuteczne.

Kryteria sukcesu (wiem, że umiem, kiedy...)

- nazywam i opisuję co najmniej trzy współczesne zagrożenia dla demokracji,
- wyjaśniam, w jaki sposób konkretne działania lub inicjatywy przeciwdziałają tym zagrożeniom,
- formułuję własną opinię na temat skuteczności wybranych działań i uzasadniam ją rzeczowymi argumentami.

Przykłady z edukacji obywatelskiej (autor: Arkadiusz Baron)

Temat: Grupy społeczne i wspólnoty

Cel: Dowiem się, czym jest grupa społeczna i wspólnota, po co ludzie je tworzą i jak wpływają na moje życie – żeby lepiej rozumieć siebie i innych oraz budować dobre relacje z ludźmi.

Kryteria sukcesu:

- Definiuję pojęcia: grupa społeczna i wspólnota,
- Przyporządkowuję podane przykłady do grupy społecznej lub do wspólnoty,
- Wyliczam różnice pomiędzy grupą społeczną a wspólnotą,
- Wymieniam kryteria podziału na grupy społeczne,
- Podaję własne przykłady grup społecznych,
- Wymieniam kryteria podziału na wspólnoty,
- Podaję własne przykłady wspólnot.

4 x P

- **P**LANOWANIE. Zastanowić się, po co tego uczyć? Co moi uczniowie już na ten temat wiedzą? Zaplanować, dokąd się zmierza i co się chce osiągnąć.
- **P**ODZIELENIE. Podzielić się „tajemnicą” celów z uczniami. Przekazać uczniom cele w języku dla nich zrozumiałym.
- **P**ODGLĄDANIE PROCESU. Monitorować osiąganie celów podczas lekcji. Odnosić się do tego, jak postępuje proces.
- **P**ODSUMOWANIE. Sprawdzić, czy cele zostały osiągnięte. Refleksja i podsumowanie uczniowskie.

Podsumowanie – refleksja uczniowska – jądro uczenia się

Przykładowe pytania pomagające uczniom w refleksji:

- Czego się nauczyłem(a)m?
- Co mnie zainteresowało?
- Co chcę zapamiętać?
- Co mnie zaskoczyło?
- Jak komuś wytłumaczę ten temat?
- Jakie mam pytania?
- Czego się dowiedziałem(a)m, a czego wcześniej nie wiedziałem?
- Co przeszkadzało, a co pomagało mi dzisiaj w lekcji?
- Jak zastosuję poznane treści w życiu?
- Co należy zapamiętać z tej lekcji?

Metapoznanie jako warunek motywacji wewnętrznej, czyli uczenia się.

Rozwój świadomości metapoznawczej

- Jak oceniasz swój sposób myślenia w trakcie tego zadania?
Czy był wystarczająco efektywny?
- Czy potrafisz opisać, jak zmienia się Twoje rozumienie tego tematu?
- Jakie błędy popełniłeś i czego Cię one nauczyły?
- Jakie pytanie chciałbyś zadać sobie na początku kolejnej lekcji, aby lepiej się przygotować?

Różne rodzaje refleksji – przykłady pytań uruchamiających refleksję

Refleksja nad zadaniem i procesem uczenia się

- Co pomogło Ci zrozumieć ten temat?
- Która część zadania była dla Ciebie najtrudniejsza i jak sobie z nią poradziłeś?
- Jakie strategie zastosowałeś, aby rozwiązać ten problem?
- Co zrobiłbyś inaczej, gdybyś miał ponownie wykonać to zadanie?

Świadomość własnych strategii uczenia się

- Jakie sposoby uczenia się sprawdziły się u Ciebie najlepiej?
- Czy podczas pracy zauważyłeś, że coś Ci przeszkadzało? Jak to wpływało na Twoją koncentrację?
- Jakie pytania zadawałeś sobie, aby upewnić się, że dobrze rozumiesz materiał?
- Który moment w nauce sprawił, że poczułeś największy postęp?

Planowanie i wyciąganie wniosków

- Co zaplanujesz inaczej, przygotowując się do kolejnej lekcji lub sprawdzianu?
- Jakie kroki podjąłeś, aby poradzić sobie z trudnościami? Czy zadziałały?
- Jak możesz wykorzystać to, czego nauczyłeś się dzisiaj, w przyszłości?
- Czy znalazłeś nowe sposoby na efektywniejsze uczenie się? Jakie?

Refleksja nad emocjami i motywacją

- Jakie emocje towarzyszyły Ci podczas wykonywania tego zadania?
- Co daje Ci największą satysfakcję w procesie uczenia się?
- Jak radzisz sobie z frustracją, gdy coś Ci nie wychodzi?
- Co motywowało Cię do kontynuowania pracy, mimo trudności?

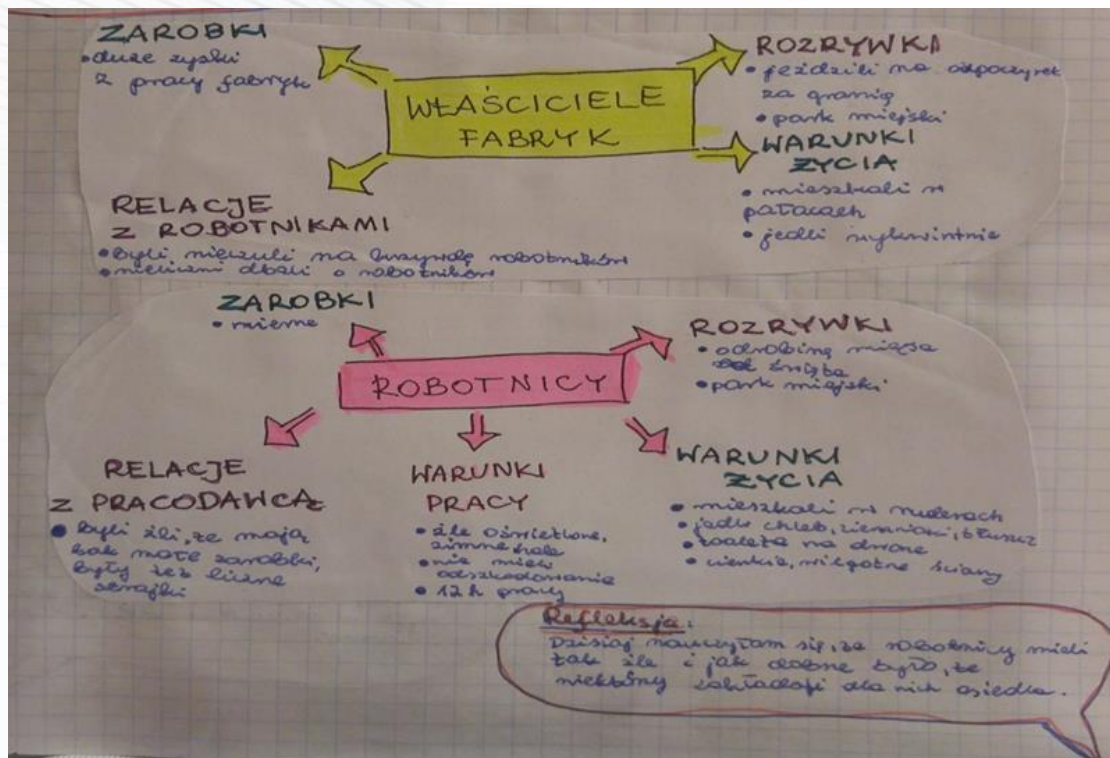
Podsumowanie – refleksja uczniowska – jądro uczenia się

Przykładowe polecenia pomagające uczniom w refleksji:

- Zapisz 5 najważniejszych zagadnień, które chcesz zapamiętać.
- Stwórz mapę myśli.
- Zaznacz światłami, które z kryteriów zostały przez ciebie spełnione (dopisz dlaczego?).
- Napisz krótki list do przyjaciół na temat tej lekcji.
- Napisz Twitta na temat lekcji.
- Ułóż trzy pytania na sprawdzian z tego tematu.
- Zapisz dwie sprawy, które ci się podobały na tej lekcji i jedną, która byś zmienił.
- Napisz dlaczego ten temat jest ważny.

Refleksja uczniowska – przykłady praktyków

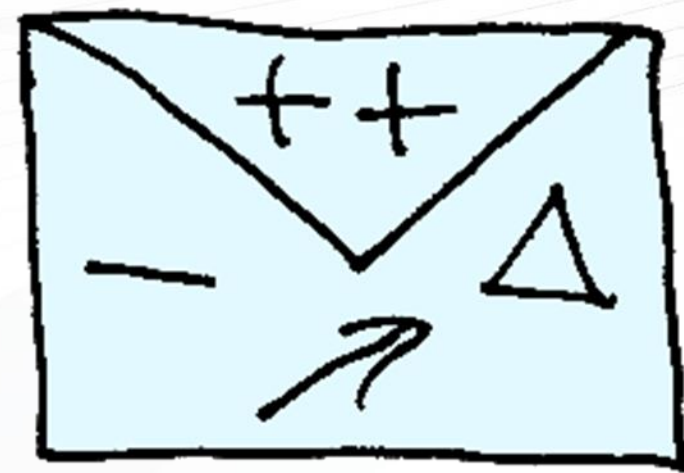
Refleksja uczniowska w zeszycie historii uczennicy Edyty Wąsik

Informacja zwrotna do pracy ucznia

Pełna informacja zwrotna:

- Co uczeń zrobił dobrze (zgodnie z kryteriami sukcesu)
- Co i jak MOŻE poprawić
- Jak uczeń może się dalej rozwijać

Informacja zwrotna a ocenianie

Jak informacja zwrotna pomaga w rozwoju?

- Czyni proces uczenia się świadomym (autorefleksja).
- Dostarcza informacji.
- Daje docenienie.
- Kształtuje kulturę pracy z błędem.
- Pomaga się uczyć.
- Przyczynia się do kształcenia samodzielności i odpowiedzialności.
- Rozwija umiejętność komunikacji.

Informacja zwrotna do pracy ucznia

Kryteria sukcesu	+ +/- -	Uwagi

Wskazówki do rozwoju:

Kiedy informacja zwrotna ma szansę być rozwojową?

- Odnosi się **do pracy** ucznia a nie do jego osoby.
- Jest konkretna – opiera się na **kryteriach**.
- **Dostosowana** do ucznia – uwzględnia poziom umiejętności i potrzeby ucznia.
- **Systematyczna** – jest bardziej relacją/dialogiem niż narzędziem.
- **Angażująca** – zachęca do przemyślenia działań i planowania kolejnych kroków.

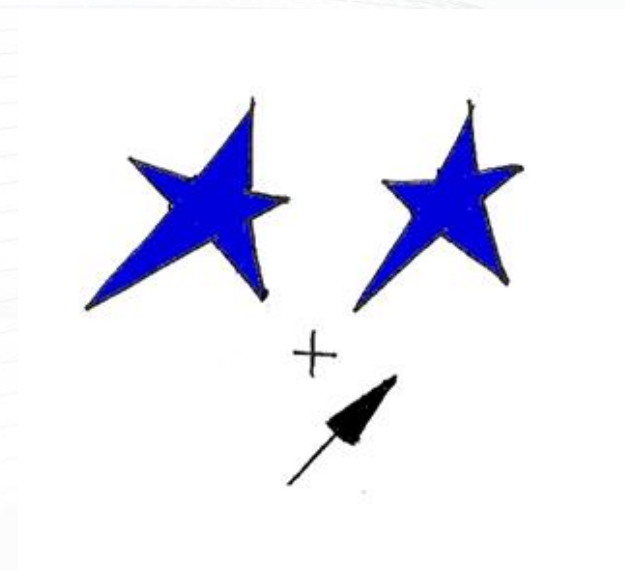
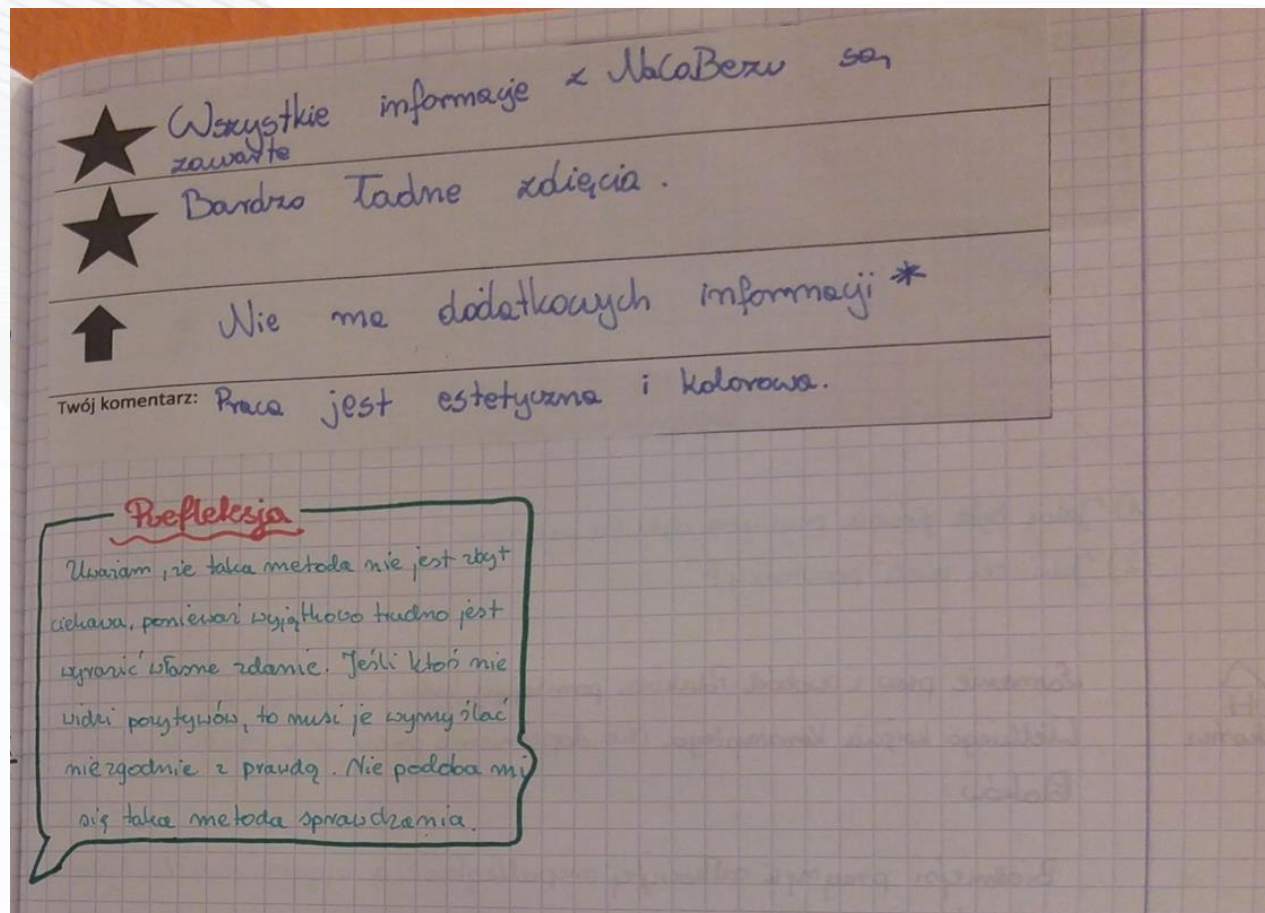
Trudności związane z informacją zwrotną

- czasochłonność i pracochłonność,
- rozdzielenie oceny kształtującej od sumującej,
- uczniowie nie korzystają z informacji zwrotnej,
- przyzwyczajenie rodziców i uczniów do stopni,
- niechęć uczniów do poprawy pracy, na podstawie informacji,
- uczniowie „dobrzy” pozbawiani są nagrody,
- trzymanie się kryteriów sukcesu,
- przyjęty przez szkołę system oceniania.

Jak radzić sobie z trudnościami?

- czasochłonność i pracochłonność – tabela; ustalenie, jak prace będą oceniane; 2 gwiazdy i jedno życzenie, ocena koleżeńska, samoocena
- rozdzielenie oceny kształtującej od sumującej – ustalenie wraz z uczniami, jak praca będzie oceniana
- uczniowie nie korzystają z informacji zwrotnej – czas w klasie na zapoznanie się z informacją
- przyzwyczajanie rodziców i uczniów do stopni – rozmowy z uczniami i rodzicami, dział OK rodzice na stronie: www.oknauczanie.pl
- niechęć uczniów do poprawy pracy, na podstawie informacji – klasówki poprawkowe o podobnej konstrukcji
- uczniowie „dobrzy” pozbawiani są nagrody – uczymy się dla siebie, a nie dla stopni
- trzymanie się kryteriów sukcesu – dobre przemyślenie kryteriów do sprawdzianu
- przyjęty przez szkołę system oceniania – system oceniania ustala Rada Pedagogiczna

Ocena koleżeńska

Samooocena

Informacja zwrotna do OK zeszytu

Nr	Nacobezu do ok zeszytu	Grudzień		Luty	
		IZ nauczyciela	Samooocena	IZ nauczyciela	Samooocena
1.	Każda kartka(temat, cel i nacobezu) jest wklejona				
2.	Stosuję kolorowe długopisy, pisaki, kredki do notowania, rysowania zadań, map.				
3.	Wszystkie materiały, notatki na kartkach są wklejone w odpowiednim miejscu.				
4.	Wszystkie notatki i prace samodzielne zapisane i wykonane są do końca.				
5.	Staram się pisać, rysować, wykonywać prace starannie, czytelnie.				
6.	Poprawiam błędy, zadania, prace zgodnie z informacją zwrotną.				
7.	Wszystkie braki w zeszycie systematycznie uzupełniam.				
8.	Pod informacją zwrotną od nauczyciela jest podpis rodzica.				

Zastosuj kolory: zielony; żółty; czerwony.

Ocena koleżeńska i samoocena

Czy ocena koleżeńska i samoocena są potrzebne?

Nauczyciel i uczeń w działaniach obywatelskich

Portfolio – inny sposób dokumentowania działań

Rola ucznia

- samodzielny wybór działania – **zainteresowania, preferencje**
- podjęcie decyzji, czy działanie będzie realizowane **indywidualnie, zespołowo**
- samodzielne **planowanie, realizacja i dokumentowanie**

Rola nauczyciela

- wyjaśnienie **celu** działań obywatelskich i **zasad** ich przeprowadzania
- wskazanie **oczekiwań** – **czas** wykonania, **kryteria** jakości, **forma** udokumentowania i **prezentacji**
- określenie kiedy i **ile działań** będą realizowali **uczniowie w pierwszym, a ile w drugim roku nauki**
- **wsparcie** ucznia, kiedy tego potrzebuje

Uczeń:

- Rozumie, czego się uczy i po co
- Śledzi własny postęp
- Rozwija samodzielność i refleksję

Nauczyciel:

- Planowanie i monitorowanie pracy uczniów
- Udzielanie informacji zwrotnej
- Ograniczenie oceniania stopniami

Działania obywatelskie

- **aktywny udział w debacie**
- aktywny udział w **spotkaniu** z przedstawicielami organów władzy (spotkanie z radnym, posłem)
- aktywnego uczestnictwa w przygotowaniu **obchodów** rocznicy ważnego **wydarzenia historycznego**
- sformułowania i opublikowania własnej **opinii**
- zorganizowania **kampanii społecznej** lub **zbiórki** na wybrany cel
- nawiązania **współpracy** jako **wolontariusz** z lokalną organizacją
- napisania **wniosku o dofinansowanie projektu**
- napisania i wysłania (opublikowania) **petycji**, **listu** lub **listu otwartego**
- **kandydowania w klasowych** lub **szkolnych wyborach**
- przygotowania **dokumentów** koniecznych do zgłoszenia **zgromadzenia**
- wypełnienia **wniosku o dowód osobisty, paszport**
- dokonania **analizy programu** wyborczego oraz kampanii
- uczestnictwa w **konsultacjach** społecznych lub **wysłuchaniu** publicznym
- przeprowadzenia **sondy szkolnej** lub **ulicznej**
- przeprowadzenia i udokumentowania **wywiadu** ze **świadkiem historii**
- udziału w **symulacji** obrad organów władz publicznych
- zorganizowanie udziału w **rozprawie** sądowej w charakterze publiczności
- przeprowadzenia **analizy dostępności** przestrzeni dla osób **niepełnosprawnych**

Portfolio – inny sposób dokumentowania działań

Portfolio (teczka) - metoda polegająca na uporządkowanym gromadzeniu przez ucznia prac i materiałów, w celu organizacji oraz poznania procesu uczenia się, a także dokonania samooceny.

Monitorowanie pracy ucznia, indywidualizacja oceny, poznanie ucznia.

Refleksja nad sprawczością; nauka na błędach.

Dokumentacja działań i ich skutków, nauka różnorodnych umiejętności.

Samoocena i nauka odpowiedzialności.

Wsparcie procesu uczenia się.

AUTONOMIA + DOŚWIADCZANIE DZIAŁANIA I JEGO SKUTKÓW W BEZPIECZNYCH WARUNKACH =
AUTOREFLEKSJA I ROZWÓJ

przygotowanie

- nazwa działania
- powód wyboru
- cel działania
- efekt działania

KRYTERIA OCENY

UCZEŃ

NAUCZYCIEL

realizacja

- zadania
- notatki
- plany
- efekty cząstkowe
- dowody

BIEŻĄCA PRACA

AUTOREFLEKSJA

WSPARCIE

podsumowanie

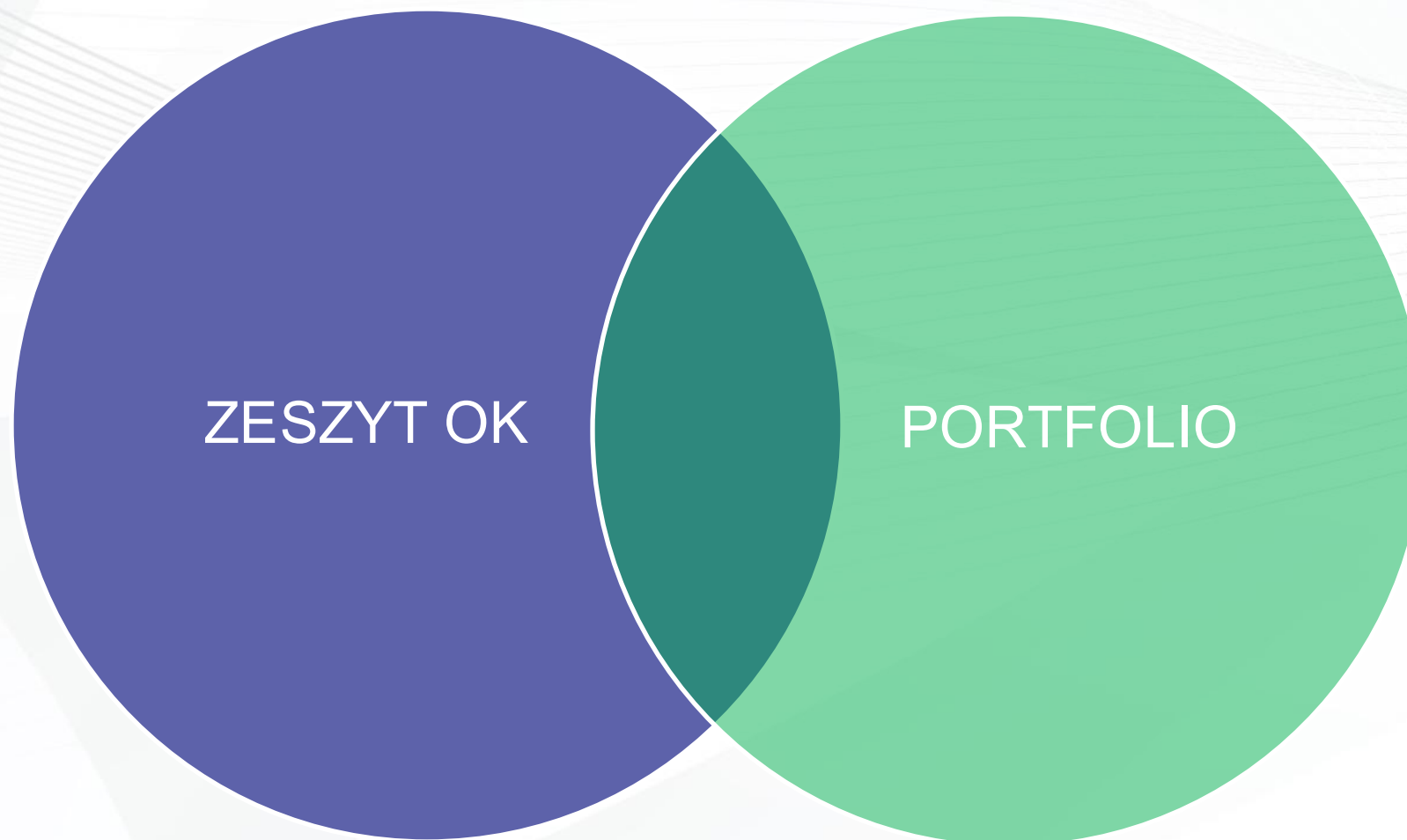
- efekt końcowy
- analiza procesu
- ja i działanie
- klasa i działanie
- szkoła i działanie
- CO DALEJ?

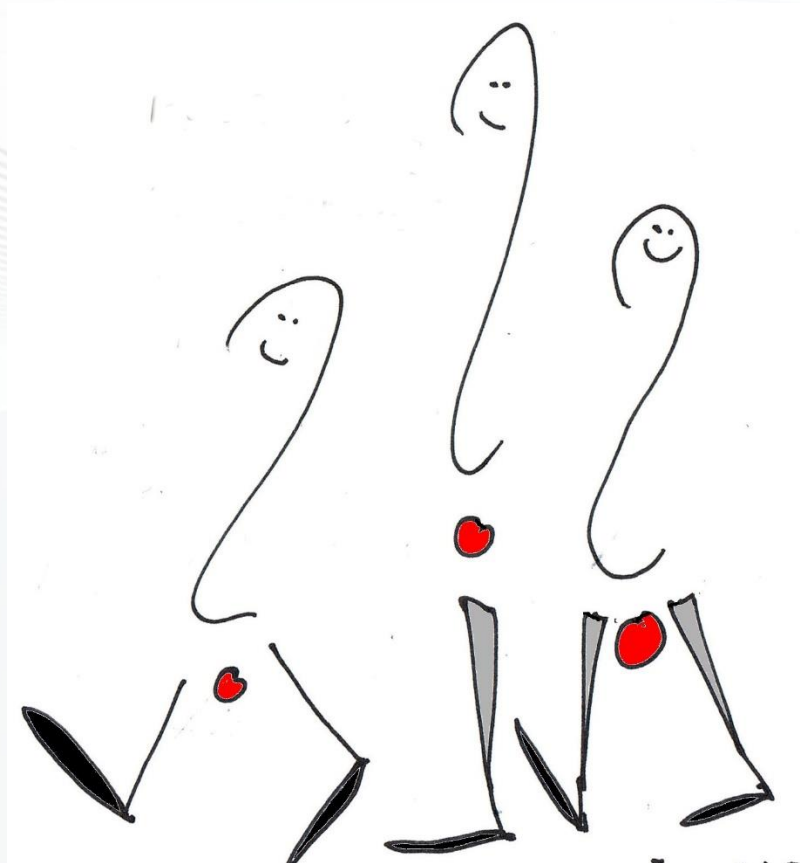
SAMOOOCENA

ANALIZA SWOT

INFORMACJA ZWROTNA

NAUCZYCIELA

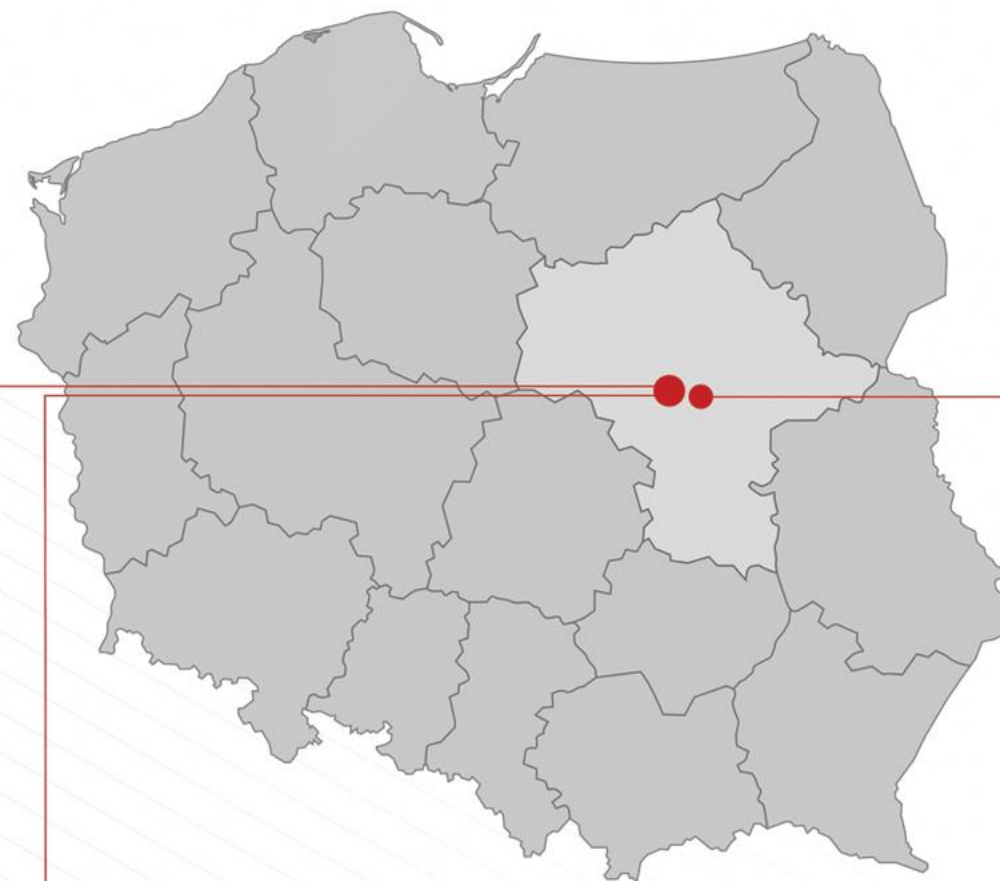
Dziękujemy za uczestnictwo w webinarium

Agnieszka Arkusińska
Janina Stojak

Zapraszam na stronę:
www.oknauczanie.pl

15 LAT DLA EDUKACJI
ORE

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
tel. 22 345 37 00
fax 22 345 37 70

Centrum Szkoleniowe w Sulejówku
ul. Paderewskiego 77
05-070 Sulejów
tel. 22 783 37 84

Ośrodek Rozwoju Edukacji
ul. Polna 46a
00-644 Warszawa
tel. 22 570 83 00

ore.edu.pl